

Смрт Александра Солжењицина на западу је попраћена предвидим коментарима. Јесте, веле, да је био морални див који је храбро разоткрио зло совјетског логорског система у Архипелагу Гулага, али је касније морално посрнуо тако што није волео Запад и што је постао руски националиста. Савршен пример овог резонувања је чланак Ане Еплбаум у Гардијану. Као ауторка историје Гулага, Еплбаум пише:

"У позним годинама, Солжењицин је изгубио углед... понајвише зато што није прихватио либералну демократију. Он никад није волео Запад, никад није одобравао слободно тржиште и поп културу."

Овакви коментари откривају више о аутору него о теми. Овде је реч у нечему што бих назвао "гео-идеологија," нажалост тренутно распрострањеној предрасуди да су "Запад" и "демократија" идентични појмови. У очима тих коментатора, штавише, "Запад" је исто што и "слободно тржиште" и "поп култура." Изгледа да Запад више није ни хришћанска вера, ни културно наслеђе античке Грчке и Рима, већ МТВ, кока-кола и кокаин.

Ова претпоставка је погрешна у сваком погледу. Почнимо од слободног тржишта, те бескрајно понављане флуускуле глобалиста. По ком критерију се може рећи да је руско тржиште ишта мање слободно од америчког, или европског? Најзначајнија мера слободе тржишта је удео приватног прихода који узима држава. Порез на приход у Русији је 13 процената за све – што је много мање од 25 процената у Америци, 33 процената у Британији и 40 процената и више у Европи. Што се поп-културе тиче, Русија је нажалост има напретек. Руска младост је њом задојена у истој мери колико и омладина у Европи и Америци.

Коментатори пропуштају да понуде било какво озбиљно објашњење Солжењициновог политичког убеђења. Еплбаум тако нуди само презриве небулозе о Солжењициновој "визији духовнијег друштва" и "окорелом старом национализму" – што звучи више попут совјетске пропаганде у коју она наводно не верује. Али никад не каже својим читаоцима шта се под тиме подразумева...

Свакоме ко прочита Солжењицинов есеј из 1995. Руско питање на крају 20. века, биће јасно да је ова карикатура бесмислица. У Солжењициновом политичком убеђењу нема ничега мистичног или ирационалног – он чак једва да и спомиње веру, коју знамо да је сматрао веома важном. Не, оно што се види из овог есеја је једноставан и моћан политички став који се у савремени амерички енглески лако може превести као "палео-конзервативизам."

Солжењицин оштро напада три века руске историје. Скоро нико од руских лидера не измиче критици и осуди (осим Царице Елизабете [1741-1762] и Цара Александра III [1881-1894]). О оштрини Солжењицинове критике се може расправљати, али је она сасвим идеолошки доследна: он је против лидера који се баве авантурама у иностранству, против империјализма о трошку руског народа. А то је, вели он, нит која повезује све царе од Петра Великог и Бољшевице.

Нудећи неколико историјских примера, Солжењицин сваки пут вели да Русија није требало да помогне овај или онај страни интерес, већ да се бави благостањем и стабилношћу код куће:

"Док смо се трудили да помогнемо Бугарима, Србима, Црногорцима, боље бисмо учинили

да смо мислили на Белорусе и Украјинце. Тешком царском руком одузели смо им културни и духовни развој и традиције... бескрајни ратови за балканске хришћане били су злочин против руског народа... Покушај русификације Русије нанео је штету не само живим традицијама осталих народа у царевини, већ и самој руској нацији ... Циљеви велике царевине и морално здравље народа не иду заједно ... Одржавање велике царевине значи потпомагање пропасти сопственог народа."

Ово се буквално ни по чему не разликује од анти-империјалистичких ставова Пета Бјукенана или Рона Пола.

После бављења ужасима комунизма, Солжењин се природно окренуо стравичном хаосу пост-комунистичког времена. И овде се види његова брига о руском народу. Пише:

"Није проблем што се распао Совјетски савез – то је било неминовно. Прави проблем, који ће нас пратити још дуго, је што се тај распад одиграо дуж лажних лењинистичких граница, отевши нам старе руске провинције. За само пар дана изгубили смо 25 милиона Руса – 18 процената целе наше нације – а влада није имала довољно храбрости да бар примети тај стравични догађај, тај колосални пораз Русије, и да му се бар декларативно супротстави."

Солжењин је у праву. Најдуговечније наслеђе Лењинизма, које је опстало кад је све друго прохујало с вихором, је одлука да се на територији унитарне руске царевине створе лажне федералне јединице. Ови ентитети, названи Совјетске републике, само су створили патворене национализме и ослабили руску нацију. Кажем патворене, јер те републике нису имале стварну етничку подлогу. Казаки, на пример, су и данас мањина у Казахстану, док је "Украјина" спој древних руских земаља (посебно Кијева) са украјинским. Овај лажни национализам је био у функцији представљања СССР-а као међународног савеза народа, нешто попут ЕУ данас, али су га непријатељи Русије искористили да геополитички униште историјску државу Руса. То се десило када су СССР једнострано укинуле вође три републике у децембру 1991.

У томе је кључ непријатељства Запада према Солжењинцу. Човек кога је Запад искористио да уништи комунизам одбио је да се поклати даљим настојањима Запада (умногоме успешним) да уништи и Русију. Зато можда и није случајно да је Ана Еплбаум амерички држављанин, удата за министра иностраних послова прастарог руског непријатеља, Пољске.

(Бриселски Журнал, 9. август 2008.)